

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NOMUS

Indhold:	Side
Tilbage til middelalderen	2
Æbelholt Klostermuseum	3
Idémødet på Sophienborg	7
Middelalderens kvindedragt	8
En jæger gik at jage	10
Generalforsamlingen	12
Byvandring i Hillerød	13
Arrangementskalender 1999	14

Fra altertavlen i Nødebo Kirke (se artiklen om Middelalderens kvindedragt på side 8)

Tilbage til middelalderen !

Betegnelsen middelalder går tilbage til renæssancen, hvor man anskuede den netop overståede periode i verdenshistorien som værende mørk og primitiv set i lyset af den genopdagede interesse for antikken.

Indtil for få årtier siden har vi forbundet betegnelsen middelalder som noget uendelig gammeldags, trist, farveløst - noget man ikke frivilligt beskæftigede sig med.

Men de senere års forskning har givet os et andet billede af denne periode: middelalderen var en periode med masser af tekniske fremskridt, et sprudlende religiøst og politisk liv og med særdeles farverige udtryk indenfor kunst og kultur.

Året 1999 er officielt udråbt til **middelalderår**, en periode i Danmarkshistorien, som her i landet strækker sig fra kristendommens indførelse til reformationen i 1536.

Året 1999 er valgt, her på falderebet af det gamle årtusinde, for at markere en dynamisk periode i Danmarkshistorien – og for at gøre op med myten om “den mørke middelalder”.

Middelalderåret fejres over hele landet med en bred vifte af lokale initiativer: ridderturneringer, middelaldermarkeder, forskningsprojekter, festivaler og teater m.v.

Nordsjællandsk Folkemuseum er allerede begyndt at markere middelalderåret – endda inden den officielle start den 12. marts.

På Nødebo Kro og via Folkeuniversitetet har der bl.a. været foredrag om middelalderens kirker og klostre, byarkæologi samt om dagligdagen i middelalderen og flere foredrag følger.

Af synlige spor fra middelalderen, som findes i museets virkeområde, kan først og fremmest nævnes vores middelalderlige kirker og de pragtfulde kalkmalerier – nærmest at sammenligne med vor tids tegneserier.

Æbelholt Klostermuseum, som Nordsjællandsk Folkemuseum forventes at skulle formidle fremover (mere om dette inde i bladet), fortæller om middelalderens klostervæsen og munkenes kunnen indenfor kirurgi og medicin.

Disse spor fra en livfuld epoke i Danmarkshistorien er med til at bidrage til mangfoldigheden af vort kulturmiljø, og herfra skal kun lyde en enkelt opfordring til *Nomus'* læsere:

Kast Jer ud i middelalderen, som den ser ud i 1999 med allehånde tilbud om teater, musik og sang, middelalderens malerkunst, foredrag og meget meget mere. God fornøjelse !

Kirsten Baunegaard

NoMus er medlemsblad for Nordsjællandsk Museumsforening, som varetager driften af Sophienborg, Nordsjællandsk Folkemuseum i Hillerød. Museet dækker arkæologi og nyere tids kulturhistorie i Hillerød, Allerød, Skævinge og Fredensborg-Humblebæk kommuner samt arkæologien i Helsingør kommune. Desuden er det byhistorisk museum for Hillerød og specialmuseum for landbokulturen i Nordsjælland.

NoMus udkommer 4 gange årligt (i februar, april, september og december) og sendes til museumsforeningens medlemmer samt en række private virksomheder og offentlige institutioner.

Redaktion:

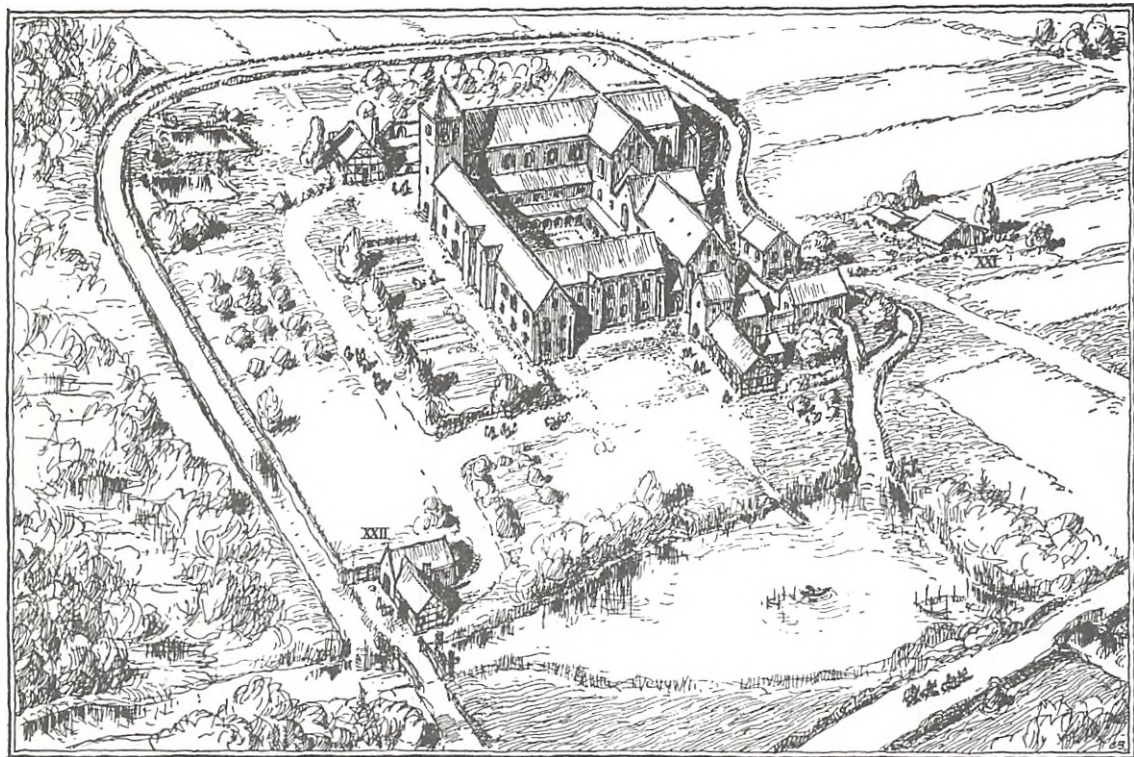
Hans Jørgen Clementsen
(ansvarshavende),
Flemming Beyer,
Finn Erik Kramer,
Conny Pedersen
og Grethe Post.

Adresse:

Sophienborg, Nordsjællandsk
Folkemuseum,
Sophienborg Allé 9,
3400 Hillerød
Telefon: 48 24 34 48
Fax: 48 24 34 42
E-mail: nfh@get2net.dk
Homepage: <http://hjem.get2net.dk/nfh>

Æbelholt Klostermuseum

Af Kirsten Baunegaard

ÆBELHOLT KLOSTER · Rekonstruktionsforløb

ORTOBER 1008

1. Rekonstruktionsforsøg af Æbelholt Kloster ved arkitekt J. Bruus-Jensen og tegnet af Claus Bering. (Fra "Æbelholt Kloster" af Vilhelm Møller-Christensen, s. 110).

I november måned 1998 fik Nordsjællandsk Folkemuseum en henvendelse fra Nationalmuseet, om man var interesseret i at overtage den formidlingsmæssige drift af Æbelholt Klostermuseum. Museet er beliggende ca. 5 km vest for Hillerød og har siden åbningen i 1957 hørt under Nationalmuseet.

Æbelholt Klostermuseum var i middelalderen Nordens førende augustinerkloster og består i dag af et område med delvis udgravede og rekonstruerede ruinrester fra klosterets fundamenter, en lægeurtehave samt en udstillingsbygning med et udvalg af de ca. 800 skeletter, der også blev ud-

gravet fra 1935 til 1947 under ledelse af Hillerød-lægen Vilhelm Møller-Christensen.

Anledningen til Nationalmuseets henvendelse var at kustodeparret gennem mere end 30 år, Bent og Eva Christoffersen stod for at fratræde på grund af alder, samt at man fra Nationalmuseets side ønskede at styrke formidlingen af klostermuseet. I skrivende stund er den formelle samarbejdskontrakt ved at blive udarbejdet, så Folkemuseet overtager driften og formidlingen af Klostermuseet fra denne sæson – en kolossal spændende opgave med mange muligheder; men hvad er egentlig gået forud i de forløbne 824 år

på Æbelholt Kloster?

Fra Eskilsø til Æbelholt

I 1165 ankom en fransk abbed Vilhelm sammen med nogle kaniker til den lille ø Eskilsø i Roskilde Fjord. Her skulle de under ledelse af Vilhelm genoprette klosterbygningen på øens lille augustinerkloster, idet der i en rum tid var klaget over og verseret rygter om munkenes syndige og usømmelige levevis. Biskop Absalon, der via sine studier i Paris havde lært Vilhelm at kende, overtalte dem til at binde an med hvad, der skulle vise sig at blive hans livsopgave.

Det blev til 10 år på Eskilsø

med misvækst, kulde og gnavne munke, der ikke var velvilligt indstillede overfor den asketiske abbed. Abbed Vilhelm, der i løbet af årene på Eskilsø, havde biskop Absalons bevågenhed – også i pekuniært henseende – fik endelig overtalt sin velynder til at flytte ind på fastlandet.

I 1175 blev det lille klostersamfund flyttet til Tjæreby Sogn, ca. 5 km vest for det nuværende Hillerød og anlagt ved bredden af en nu udtørret dam, der gennem Æbelholt Å har haft udløb til Arresø. Overflytningen af klosteret fik pavens velsignelse og klosteret blev indviet til apostelen Thomas. Officielt hed det Skt. Thomas Kloster eller Paraklet (Helligånden); men klosteret fik snart i daglig tale navnet Æbelholt. Æbelholtnavnet kan føres tilbage til 1185, hvor det blev skrevet Ebbelholt og Ebleholt (frugtnavnet æble og holt; lille skov) altså lille skov af æbletræer eller frugthave.

Sandsynligvis er overflytningen og opførelsen af Æbelholt Kloster foregået således at kanniker, lægbrødre og betalte håndværkere først har opført de i følge ordensreglen foreskrevne rum: kapitelsal (daglig oplæsning af et kapitel af ordensreglen), refektorium (spisesal), dormitorium (sovesal), boliger for lægbrødrene, køkkenafdeling, m.v.

Der næst er der opført en midlertidig trækirke, der først i begyndelsen af 1200-årene blev erstatet af en teglstenskirke, omend byggeriet af denne igangsattes kort efter indvielsen af det nye kloster.

Abbed Vilhelm

Hvem var Vilhelm egentlig udover, at han var franskmænd og ven med biskop Absalon? Han var født i 1127 af velhavende for-

ældre, der satte ham i det mægtige St. Germain-des-Pres kloster i Paris. Han blev som 21-årig underdiakon (lavere niveau i det klerikale hierarki) og optaget i St. Geneviève klosteret, der dengang lå lidt uden for bykernen. (Geneviève er Paris' værnhelgeninde). Klosteret overgik på dette tidspunkt til augustinerne ordensregel (efter kirkefaderen Augustin) og omkring 1140 blev Vilhelm kannik og har ca. 5 år senere mødt Absalon, (1128 -1201), der i årene mellem 1146 og 1156 studerede i Paris. Absalon boede på de danske studenter fællesbolig; "collegium Dacicum", der lå i umiddelbar nærhed af Geneviève-klosteret, hvis abbed var kollegiets tilsynsførende. Her har Absalon og Vilhelm mødt hinanden og sluttet venskab. I 1164 sender Absalon som nævnt bud efter Vilhelm og beder om hans hjælp til at få sat skik på det lille klostersamfund på Eskilsø.

Ifølge legenden om Vilhelms liv og levned landede han på Sjællands kyst den 16. august 1165, nåede efter 6 dages (!) rejse til Roskilde, hvorfra han med sine tre franske kolleger sejlede til Eskilsø. Efter 10 år på Eskilsø og 28 år på Æbelholt døde Vilhelm påskedag i 1203, hvor han blev begravet i klostrets lille trækirke.

Sankt Vilhelm

Allerede inden sin død var Vilhelm blevet kendt for sin hellighed og for at kunne udløse mirakuløs helbredelse. Ved håndspalægelse kurerede han bl.a. en munk, Hakon, fra Esrom Kloster for mange års hæshed. Efter sin død eskalerede rygterne om jærtegnene og Vilhelms helbredende mirakler, både ved hans grav i den lille kirke, i forbindelse med hans personlige efterladenskaber i form af et par tænder, ved på-

kaldelse af hans navn og når han viste sig for folk i drømme. Miraklerne blev nedskrevet og omkring 1210 igangsattes den officielle indsats for at få ham helgenkåret. Den middelalderlige kirke arbejdede grundigt; men sindigt, når der var tale om noget så vigtigt som en helgenkårig, så først i 1224, den 21. januar helt nøjagtigt - meddelte pave Gregorius de Crescentia i en bulle, at Vilhelm var blevet optaget blandt kirkens officielle helgener. Der blev lovet 40 dages aflad til enhver, der på Skt. Vilhelms festdag, der blev fastsat til den 16. juni, besøgte Æbelholt Kirke. Vilhelm er således den eneste af de tusinder af munke, som virkede i Danmark i middelalderen, der opnåede at blive helgenkåret.

Klosteret havde i tiden mellem Vilhelms død i 1203 og frem til kirkens blåstempling fået opbygget en prægtig klosterkirke af tegl. Klosteret havde allerede ved etableringen i 1175 bygget egen tegl-ovn til brænding af teglsten, muren til det omfattende klosterbyggeri og kirkebyggeriet var allerede igangsat året efter etableringen i Æbelholt. Første del af kirken stod færdig i 1210, hvor højalteret blev indviet til Skt. Thomas og Helligånden. Den 16. juni 1238 overflyttedes abbed Vilhelms jordiske rester til relikviemmet under højalteret under stor gejstlig bevågenhed og med deltagelse af tronfølgeren, den udvalgte kong Erik IV Plovpenning, Valdemar Sejrs søn.

I levende live og kort efter sin død fik Vilhelms tænder og senere hen andre kropsdele kolossal betydning. I forbindelse med helgenkåringen og ikke mindst overflytningen af hans jordiske rester til den nye kirke blev mange af hans skeletdele, personlige beklædningsgenstande og kiste

2. Pakke med relikvier fra Sankt Vilhelm. På den påsyede seddel står: "De sco Wilhelmo" (Af den hellige Wilhelm) Pakken måler i virkeligheden ca. 2 x 3 cm. (Fra Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie, bind 4, s. 199).

spredt for alle vinde, omend man må gå ud fra at noget blev tilbage i Æbelholt. Grunden til dette lå i middelalderkirkens tradition, hvor selv den mindste del af en helgenknogle ejede hele helgenens kraft og ved berøring overførtes den mirakuløse virkning. Relikviehandelen antog i middelalderen svimlende højder, og som en særdeles værdsat helgen blev Skt. Vilhelm ved at skaffe sit kloster gode indtægter flere hundrede år efter sin død. Skt. Vilhelm relikvier kan spores bl.a. til: Roskilde Domkirke, Vor Frue Kirke i København samt Lund Domkirke. Relikvierne omfattede f.eks. en hel arm, et stykke af et ribben, stykker af hans sko, et skulderblad, en finger, hans hue samt dele af hans kranium!

Augustinerordenen generelt gav sig af med sjælesorg, lærdoms- og byggevirksomhed, og på klosteret i Æbelholt udviklede munkene betydelig indsigt og er-

farining med kirurgi, urtemedicin og havebrug. Inden for kirurgien var de især dygtige til at "lappe" sårede krigere sammen, hele brud og hugsår, men har også hjulpet kvinder i barselnød.

Klosteret i Æbelholt fik hurtigt et vældigt ry og blev søgt af mange ikke-gejstlige, både af betalende gæster, der enten boede på klosteret eller af fattige eller syge. I et af abbed Vilhelms breve fra begyndelsen af 1180'erne skriver han, at klosteret bespiser ca. 100 mennesker dagligt. Klosteret har haft to herberger, ét for gejstlige og fornemme fremmede og ét for fattige.

Hvad blev folk så bespist med? Til daglig har der været tale om brød, kød og øl at drikke. Ved festlige lejligheder som f.eks. på Vilhelms festdag blev der uddelt hvødebrød, øl og mjød. I fastetiden blev kødet erstattet af fisk. Abbed Vilhelm selv var ikke nogen stor gourmand, han spi-

ste kogt fisk, suppe og brød samt drak vand; men tilsyneladende var denne kost tilstrækkelig til at give ham energi til at tage på store udlandsrejser - ca. 70 år gammel foretog han rejser til både Italien og Frankrig.

Klostermarkedet

Fastsættelsen af Vilhelms festdag den 16. juni betød starten på en 300 år lang tradition for et livligt klostermarked ved klosteret. De 40 dages aflag, paven lovede enhver, der gæstede Vilhelms grav, lukkede op for en strøm af pilgrimme, handlende, tiggere og andet godtfolk. Markedet blev afholdt mellem den 15. juni og 30. juni, sandsynligvis mellem den indre og ydre klosterport, altså på klosterets sydside. Klostermarkedet omtales første gang i 1258, hvor kongen Christoffer I giver tilladelse til, at klosteret tager told af heste og andre varer ved klostermarkedet. Klostermarkedet blev med tiden især kendt for sin hestehandel og kan måske sammenlignes med vore dages Hjalperup Marked. Markedet bestod i over 300 år, indtil det i 1562 blev overflyttet til Frederiksborg Slot.

Klosterets skæbne efter reformationen

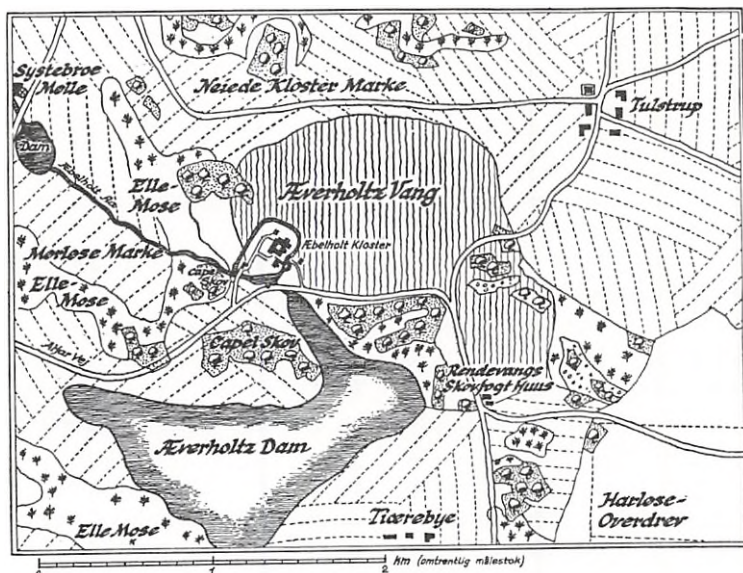
I 1544, altså først 8 år efter reformationen, ændredes Æbelholts besiddelser til et len under lensmand Christoffer Trundsen, der skulle sørge for både munke og abbed, sidstnævnte for livstid. Omkring 1560 flyttede den sidste abbed fra klosteret, Æbelholts jorder overgik sandsynligvis til hovedgården Hillerødsholm, og ret hurtigt derefter er klosterkirke og klosterbygninger gået i forfald og omkringboende er begyndt at hente sten fra klosteret. I 1734 fandtes stadigvæk, ifølge beretning til amtmanden, betydelige

4. Billedet viser de restaurerede ruinrester - søjlerne fra refektoriet (spisesalen) - af Æbelholt Kloster. Bygningen i billedets højre side er museumsudstillingen. (Fra "Kirker og klostre i Danmark" af Henning Dehn-Nielsen, s. 121).

bygningsrester; men de var stort set væk i 1830'erne, da jorden

omkring klosteret blev udstykket til stuttevange.

3. Grundplan af klosteret indtegnet på et kort fra ca. 1765, der viser munkekanalen, Æbelholt Å, den nu udtørrede dam samt den nærmeste omegn. (Fra "Æbelholt Kloster" af Vilhelm Møller-Christensen, s. 111).

I midten af 1930'erne begyndte udgravningen af Æbelholt under ledelse af den daværende Hillerød-læge Vilhelm Møller-Christensen og arkitekt C.G. Schultz fra Nationalmuseet. Dele af klosterets fundamenter blev blottet, der blev fundet grave og knap 1000 (!) skeletter, resterne af en teglovn, mønter og keramik i en rende øst for dormitoriet (sovesalen) m.m.. Denne rende er sandsynligvis del af det kanalsystem, der omkransede klosteret - en "aqua ductus" som abbed Vilhelm nævner i et af sine breve i 1175. De mange skeletfund er blevet nøje undersøgt og fortæller om middelalderens sygdomme og dødsårsager og ikke mindst munkenes kirurgiske og urtemedicinske kunnen. I forbindelse med udgravningerne blev der iøvrigt fundet rester af grave og huse fra jernalderen, de første fund fra

denne periode man har gjort i Tjæreby Sogn. I 1957 var museet en realitet og via en indsamling, hvor bl.a. Anders Uhrskov deltog særdeles aktivt, blev det skænket til Nationalmuseet, der fremover skulle stå for museets drift og formidling. Næste skridt i klosterets historie bliver altså, at Nordsjællandsk Folkemuseum overtager en stor del af disse funktioner.

Der er mange formidlingsmæssige muligheder på Æbelholt: Selve udstillingen kan i højere grad end det er tilfældet nu sættes ind i en kulturhistorisk og middelalderlig sammenhæng ved at supplere de medicinsk-historiske genstande med kulturhistoriske do. Der kan udarbejdes informationsmateriale om den lille klo-

sterhave, klosterets grundplan og rummenes funktioner kan formidles via foldere og tavler rundt om på ruinterterrænet. Men man kunne også forsøge at genskabe eller "levendegøre" de årlige klostermarkeder omkring midsommer. Og det har vi faktisk tænkt os at gøre i anledning af middelalderåret !

Under forudsætning af at samarbejdsaftalen med Nationalmuseet falder på plads vil der i weekenden den 26. og 27. juni dette år blive afholdt klostermarked på Æbelholt Kloster. På pladsen foran ruinerne vil publikum kunne opleve håndværkere, tiggere, musikanter og ikke mindst heste og hestehandlere. Gæster kan risikere at møde munke og nonner

og der bliver mulighed for at handle både voksllys, træarbejder og måske et enkelt afladsbrev.

Vel mødt til midsommer !

Litteratur:

Danmarks Kirker, II, Frederiksborg Amt, 3. Bind, 1970

Danmarkshistorie, Bind 4, 1050-1250, Gyldendal og Politiken, 1992

Æbelholt Kloster, Vilhelm Møller-Christensen, 1982

Kirker og klostre i Danmark, Henning Dehn-Nielsen, 1995

Idémødet på Sophienborg

I sidste NOMUS fortalte vi om bestyrelsens beslutning om at markere museets 75-års jubilæum næste år og indbød alle medlemmer til et orienterende møde d. 2. marts på Sophienborg. Invitationen blev fulgt op på generalforsamlingen i februar.

Mange tog imod invitationen og den 2. marts mødtes 22 personer til et idémøde på Sophienborg. Mødet blev en succes. I løbet af 2 timer lagde deltagerne ialt 45 forslag på bordet. Nogle af dem havde museet allerede på sin liste, men hovedparten var nye, så indtil videre har vi nu de første ca. 50 forslag at arbejde videre med. Der er mange spændende og nye tiltag imellem og en hel del kan føre videre til nye idéer og videreudvikles.

En ting er imidlertid at få idé-

er. En anden er at få dem realiseret. Det var derfor med stor glæde og tilfredshed for os at få den tilbagemelding, at alle deltagere på mødet også var villige til at medvirke til realiseringen af arrangementet. Tak for det.

Som bekendt skal jubilæet afvikles over en week-end i maj 2000, men hvilken er endnu ikke fastlagt. Det vil komme til at afspille sig flere steder i byen og forhåbentlig også i flere af de kommuner, vi dækker, men hovedvægten vil komme til at ligge på Sophienborgområdet. Der ligger et stort arbejde foran os, så vi skal igang med at udvælge de realiserbare ideer og med planlægningen så snart byudstillingen på Jægerbakken er færdig og åbnet d. 1. maj. Samtidig skal der tages stil-

ger, skoler og organisationer, der skal tages kontakt til for at vurdere, om der kan etableres et samarbejde.

Efter mødet blev der nedsat en styregruppe, som skal holde sammen på de arbejdsgrupper, der skal arbejde med opgaverne. Styregruppen består af Helge S. Bek, Flemming Beyer og Kirsten Baunegaard fra museet og Helge Knak Jepsen og Orla Svendsen fra museumsforeningen.

Vi glæder os til at komme igang med arbejdet og vil gerne i kontakt med endnu flere foreningsmedlemmer, både for at få suppleret idebanken og for at få flere til at være med i realiseringen. Ring til museets sekretær og anmeld din interesse, så kontakter vi dig.

Helge S. Bek

Middelalderens kvindedragt

af Bente Willadsen

Når kvinder i 1990'erne skuer godt 600 år tilbage, vil de uvilkårligt spørge sig selv: Hvorved adskiller datidens dragt sig fra nutidens?

Vi har jo efterhånden et meget afslappet forhold til vor påklædning - mildt sagt. Sidst jeg var til en rund fødselsdag bemærkede jeg med megen munterhed, at halvdelen af gæsterne var i cowboybukser. To kvinder var i pæne kjoler, mens én var i vildeste skrud: Lang velourkjole med spaghattistroppe. Derover en kæmpe islandsk sweater (uha!).

Det var aldrig gået i middelalderen. Der skulle man kunne se, fra hvilken stand i samfundet folk kom - bl.a. ved påklædningen og smykkerne. Man skulle også kunne se forskel på kønnene. Bukser til kvinder kendtes ikke - end ikke underbukser. I gamle træsnit, håndskriftillustrationer og kalkmalerier ser vi kvinderne på høstarbejde iført lange opklippede skørter.

Fornemme damer

De følgende beskrivelser gælder fornemme damers påklædning fra omkring 1200 til omkring Reformationen i 1536.

Fig. 1 viser en dragt fra 1260. Håret er helt dækket af hovedlin, hvilket viser, at hun er gift. Unge ugifte piger bar håret løst eller flettet med et bånd eller en blomsterkrans omkring hovedet. Damen har lag på lag, inderst en silkesærk, derover en kjortel med lange stramme ærmer og yderst en

Fig. 1: Dragt fra 1260

raffineret overkjortel med store ærmeudskæringer kaldet „Helledes vinduer“. Overkjortelen er meget lang, så den flyder på gulvet, hvis hun ikke løfter den op. Hun har et sæt ekstra pynteærmer og en pelsforet kappe.

Fig. 2 forestiller en ung nygift frue, kopieret efter berømt maleri af Jan van Eyck. Hun ser gravid ud, men det kan bare være al den opsamlede kjolevidde, som hun holder samlet lige på maven. Desuden havde middelalderens kvinder en besynderlig kropsholdning, hvilket man kan se på illustrationerne fra badstuerne, som var almindelige på den tid. Brystet indryggen krum og maven frem. Var det vitaminmangel eller de evindelige graviditeters skyld?

Hovedtøjer

I løbet af 1400-årene opstod en vrimmel af fantasifulde hovedtøjer i England og Frankrig. Nogle af dem nåede også til Danmark.

I Skt. Pederskirken i Næstved er Dronning Helvig afbildet på et kalkmaleri med et stivet hovedlin, kaldet en Nebula, under kronen. Det leder tanken hen på de senere stivede pibekraver under Renaissanceen. Her ser vi ligeledes de stærke farver, man brugte. Helvig er iført en rød kjole og gul kappe med grønt foer.

Fig. 3 viser Margrete, datter af Chr. I og Dorothea. Hun blev gift med den skotske kong Jacob i 1476. Hendes hovedtøj er ret imponerende. Det går både i bredden og i højden med en slags krone på toppen. På altertavlen i Nø-

Fig. 2: Ung nygift frue

Fig.3: Margrete, Datter af Christian I og Dorothea.

debo kirke (se illustrationen på forsiden) er den kvindelige del af giverægtesparret iført en lignende hovedbeklædning, så denne blev også brugt i Danmark.

Moderen til Margrete: Dorothea har også en krone på toppen af hovedlinet (fig.4). Yderligere har hun skjult munden og hagen under en besynderlig ting kaldet munddug. Næseduge kendte man også. Disse var modeluner, selv om munddugen kunne være ret praktisk, hvis man havde dårlige tænder med medfølgende dårlig ånde!

Tandstikkeren var for øvrigt almindelig i de højere kredse i Middelalderen, det ansås blot ikke for passende at bruge den åbenlyst ved bordet.

Chr.II's dronning Elisabeth (fig.5) er iført en fransk hætte af sort fløjel med perlebesætning. Hendes brokadekjole får den store vidde ved hjælp af kiler, samme mønster som den kendte kjole fra Herjolfsnæs.

I dette store dragtfund fra 1921 var der også en højpuddet hat, som Poul Nørlund kaldte en burgunderhat, idet man fejlagtigt antog

den inspireret af Hennin'en fra Burgund. Den blev senere C14-dateret til år 1300 og var således næsten 100 år forud for det høje kræmmerhus fra Burgund. Det viste sig, at på Island kendte man en højpuddet hat helt tilbage til 1200'erne. Så måske var inspirationen omvendt?

Det høje hovedtøj kaldet Hennin blev moderne i Flandern og Frankrig (fig.6) og i en forkortet udgave i England i 1400-årene. I Danmark fandt man det nok for upraktisk, men de spidse snabelsko, som hørte med til denne mode, fandt vej hertil.

Den tyske mode

Ved overgangen til 1500tallet skete der noget epokegørende i moden. Liv og skørt blev adskilt. Samtidig blev længden kortet af. Snabelskoene blev erstattet af den diametrale modsætning: Den brede komulesko.

Fra Schweiz og Tyskland kom en smuk mode til Danmark: Kjo-len med slidserne. Anna af Brandenburg (fig.7), Frederik I's før-

Fig.4: Dronning Dorothea

Fig.5: Christian II's dronning Elisabeth

ste hustru, (hun nåede ikke at blive dronning) er på sit gravmæle iført en typisk tysk modedragt med slidser, hvorigennem der er trukket fint silkestof. Dette ses på ærmerne, der er i flere afdelinger og bundet til ærmegabet, og på baretten, der sidder på sned. Derunder ses en perlehue.

Fig.6: Det høje hovedtøj: Hennin

Denne mode siges at være opstået, da nogle tyske landsknægte ikke kunne passe det tøj, de havde erobret fra fjenden. De tog da deres våben og snittede huller i tøjet, til det passede.

Et morsomt islæt i moden var også den heraldiske dragt, hvor man fik sit våbenmærke broderet eller vævet i stoffet.

Stoffet og farverne

I tidlig middelalder var kjolerne af fin uld eller klæde for så at af-

løses af silke, fløjel og brokade. Fra Italien kom pragtstoffer indvirket med guld og sølv. Rødt og blå var de fornemste farver. Pelsværket var mår, los, hermelin, zobel (en slags mår) og gråværk (egern). Skoene var af læder, skind eller kjolens stof.

Jo, Middelalderens mode var flot og farverig.

De afbildede dragter er fra udstillingen:

Mode i Mini i Nødebo.

Fig. 7: Anna af Brandenburg

En jæger gik at jage - eller gjorde han?

af Grethe Post

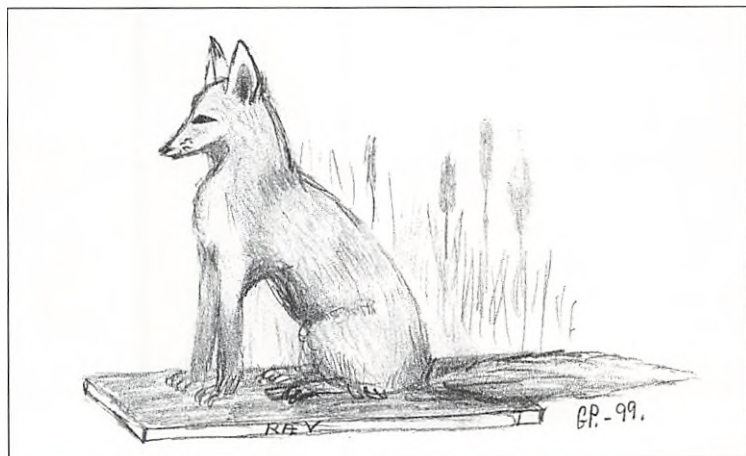
For et halvt år siden skænkede et af foreningens medlemmer museet en papkasse med forskellige effekter i. Kassen var fundet på loftet i en villa, der skulle ryddes. Onsdagsgruppen fik den morsomme opgave at sortere kassens indhold.

Der var mange interessante ting i lige fra private breve til konfirmations- og fødselsdagssange. Vi gik meget seriøst til værks med sorteringen; men da vi op af kassen hentede førsteudgaven af *Hillerød og Omegns Jagtforenings blad*, kom vi ikke videre den aften. Der var så mange morsomme indslag i det blad, at vi måtte læse det hele. Bladet hed "Rævehagl". Politisk-Nyheds- og Annonceblad. Hillerød og Omegns Jagtforening. Nr. 1 Den 13. Februar 1937. I. Aargang. Vi behøvede ikke at læse ret meget af bla-

det, førend vi blev klar over, at det ikke var faglig læsning, det drejede sig om, men at det snarere gik ud på at hænge de medlemmer ud, som havde trådt lidt ved siden af enten på en jagt eller til et møde.

Allerede på første side går det ud over en mand ved navn Bryg-

ger: *Da brygger saa en Ræv, hed overskriften. Brygger er ikke hange, naar det gælder Lerduerne, men naar han er hos Andersen i Børstingerød og første Gang ser en Ræv, svigter Modet, saa det bliver en Forbier. Det henstilles til Skydeudvalget at faa en udstoppet Ræv i Mosen i Sommer, saa*

RÆVEHAGL

Politisk- Nyheds- og Annonceblad

HILLERØD OG OMEGNS JAGTFORENING

No. 1.

Den 13. Februar 1937.

1. Aargang.

Alt Aftenens Salg
indløst ved
Auktionarius P. Munk-Jensen.

Godt Øl
fås paa
Vibroeapotek i Græsted.
Rabarbergrød.
fås paa

Saagehøj Vængekreu
Keder De Dem,
da hændt Dem til Carl Jensen.
Alt fortæller
O. Jensens Taleinstitut.

**Da Brygger saa
en Ræv.**

Brygger er ikke borte, naar det
gælder Ledningen, men naar han
er hos Anders i Børstingerød og
første Gang ser en Ræv, svigter
Modet, saa det bliver en Forbær.

Okkupering!

Den 25. Juli okkuperede Mortving Mosen. — De
små Magter protesterede. Stormagten fra Roskilde
forsøgte at mægle, men uden Resultat. Mortving gik
af med Mosen, men samtidig som Formand.

Der henstilles til Skydeudvalget at
få en udstoppet Hæve i Mosen i
Sommer, saa Brygger kan blive
fortrolig med Synet af den.

Uddeling af Fasaner.

Der henstilles til Bestyrelsen ikke
at tildele Erik Hansen Fasaner, da
de flyver fra ham.

Haardt Leje.

Alexander Jensen beklagede sig
over Sengenpladsen ved Ansmødel
i Odense. Det garanteres, at Jen-
sen nok skal komme til at sove
godt i Aalborg — altsaa oven paa
Aalborgeren!

**En haardfør
Ramler.**

Har De hørt, at Ole Petersen
og Karlens med flere har et stort
Jagtterrein i Gørlev. Det er der
jo ikke noget mærkeligt i, men der
løber en stor Ramler, som har

Forsiden af „Rævehagl“

Brygger kan blive fortrolig med
Synet af den.

Det var ikke særlig smigren-
de for Brygger, men man kan le-
vende forestille sig, hvad der skete
på den jagt i Børstingerød.

Erik Hansen har åbenbart haft
en episode med bortfløjne fasa-
ner, for til ham var der følgende:
Uddeling af Fasaner. Det hen-
stilles til Bestyrelsen ikke at tilde-
le Erik Hansen Fasaner, da de fly-
ver fra ham.

På anden side er der lidt mø-
dereferat: Kassereren nedlagde sit
Mandat i Sommer, men beholdt
dog Kassen. Efter hans egen Pa-
astand er der ingen Penge i den,
saa lad ham dog beholde den.

Længere inde i bladet bliver
der langt ud efter de mere tynd-
hårede herrer. **Haarmangel er ik-
ke saa godt.** Der klages fra for-
skellige sider af Herrer, der lider
af Mangel paa Haarvækst, over,
at Fluerne har saa forbandet kol-

de Fødder. Tror i det ikke, saa
spørg bare Uffe Sørensen, Mor-
tving, Frank og m.fl. Der siges,
at Oprettelsen af en Fodvarmefab-
rik for Fluere ville være rigtig
rart.

Efter al den jægersnak er der
også plads til lidt romantik. I ru-
brikken „personlige“ er der hele
to annoncer:

Ægteskabsannonce. En ung
Mand, der føler sig ene, er Tøm-
rersvend, ønsker Bekendtskab
med en ung Pige eller Jomfru. En,
der kan give lidt Undervisning i
Kærlighed, foretrækkes. Billet
mrkt. „Jæger“.

Den anden annonce er en ef-
terlysning: Den unge Dame med
Fløjlsbaret, rødt Haar og Opstop-
pernæse, der i Gaar Kl. 11.46
smilte til ham, der var bly, bedes
indlægge Billetmrkt. i Kiosken.

At bladet udelukkende er ment
som en spøg, kan tydeligt ses ne-
derst på sidste side, hvor det be-

mærkes, at den ansvarshavende
Redaktør er bortkommen. **Hvad
er meningen?**

Efter at have læst dette mor-
somme blad var der en del spørgs-
mål, der trængte sig på. Hvad er
Hillerød og Omegns Jagtfore-
ning? Eksisterer den endnu? Og
hvorfor har man lavet dette blad?
Nu er jeg i den heldige situation
at kende en del jægere og at være
næsten nabo til Knud Nørregaard,
en tidligere formand for forenin-
gen. Ham henvendte jeg mig til.

Han havde godt hørt om bla-
det „Rævehagl“, men han vidste
ikke, om der var udkommet flere
numre end dette ene. Desuden
fortalte han, at jagtforeningen
havde 60-års jubilæum i 1992.
Når man så regner tilbage til 1937,
hvor bladet udkom, kan det tæn-
kes, at det er trykt i anledning af
foreningens 5-års fødselsdag.
Knud Nørregaard foreslog også,
at jeg skulle kontakte Poul Niel-
sen, hvis far har været med til at
stifte foreningen. Han kendte godt
„Rævehagl“ og oplyste, at det året
efter udkom et blad ved navn
„Spurvehagl“, og i 1946 udkom
der et lignende blad, som hed
„Med løst Krudt“.

Disse blade fik jeg en kopi af.
De er alle udkommet i februar må-
ned, og indholdet i de sidste bla-
de er lige så underholdende som i
det første, så det kunne godt tyde
på, at det var festskrifter.

Til sidst et citat fra det sidste
blad, fordi det fortæller noget om
tiden lige efter krigen. Det undrer
Dem maaske, at vi i Aar kalder
vor Avis for „Med løst
Krudt“, men Aarsagen er den, at
medens det første blad hed „Ræ-
vehagl“, saa hed det næste
„Spurvehagl“ og nu er Situatio-
nen med Ammunition saa fortviv-
let, at vi i Aar maa skyde med løst
Krudt.

Generalforsamlingen

Den ordinære generalforsamling i Nordsjællandsk Museumsforening afholdtes den 24. februar i Sejlhallen på Sophienborg, hvor 53 medlemmer var mødt op.

Dagsordenen var i henhold til vedtægterne. Sys Sigurd valgtes som dirigent, hvorefter formand Helge S. Bek og ledende museumsinspektør Finn Erik Kramer aflagde deres beretninger for 1998.

Efterfølgende fremlagde kasserer Poul Erik Termansen regnskaberne. Både regnskaberne og beretningerne gav ikke anledning til spørgsmål og godkendtes af generalforsamlingen, ligesom forslag om uændret kontingent for år 2000 blev vedtaget – dog blev det vedtaget, at der indførtes et særligt kontingent for foreninger m.v. på kr. 200 årligt. Et medlem gav udtryk for, at han mente at kr. 80 var et meget beskedent kontingent, og om man ikke kunne overveje at hæve det. Finn Erik Kramer oplyste, at kontingent-tarifferne fastsættes således, at omkostningerne ved trykningen og udsendelsen af NoMus bliver dækket, og Helge Bek tilføjede, at godt nok vil en hævelse af kontingentet umiddelbart medføre, at der kommer højere indtægter, men samtidig vil der måske også være medlemmer, som falder fra, fordi de nu synes at kontingentet er for højt. Kontingentet er på denne måde fastlagt således, at Museumsforeningen ikke koster museet penge, men også således, at Museumsforeningen ikke støtter museet økonomisk. Hvis medlemmerne ønsker at støtte museet, står det selvfølgelig enhver frit at indbetale højere beløb.

Efter at dirigenten havde kon-

stateret, at der ikke var indkommet forslag fra medlemmerne, gik generalforsamlingen over til valg af bestyrelsesmedlemmer, suppleanter og revisorer. Helge Bek, Poul Erik Termansen og Hans Jørgen Clementsen genvalgtes. Ebbe Løvig Nielsen og Bent Skov Larsen (suppleant) ønskede ikke genvalg, og Helge Bek takkede de to afgående medlemmer for deres indsats for museet. Som nye bestyrelsesmedlemmer valgtes Ernst Tursøe, Fredensborg og som suppleant Poul Østergaard, Hillerød. Som revisorer genvalgtes Ole Jørgensen Hillerød Aps. og Niels Arne Hansen.

Både formanden og den ledende museumsinspektør konstaterede, at også 1998 havde været et godt år for museet. Besøgstallet var i 1998 nået op på 8.209 mennesker. Også Museumsforeningens medlemstal stiger jævnt. Ved udgangen af 1997 havde foreningen 442 medlemmer. Museet har i 1998 haft 43 personer ansat. Desværre er kun 3,5 af disse fastansatte, mens næsten alle andre har været kortere eller længere beskæftigelsesansættelser. Behovet for en fastansat museumsforvalter er akut, og ligeledes er ansættelse af en registrator påtrængende.

Også 1998 bød på et højt aktivitetsniveau på den arkæologiske front, bl.a. med store undersøgelser i og ved Hillerød. Også på formidlingssiden havde arrangementskalenderen været fyldt godt op med tilbud til befolkningen og skoler, hvilket jo bl.a. afspejler sig i besøgstallet. Samarbejdet med Frederiksborgskuet og Farmers Day er fortsat. Særlig Farmers Day, som nu bredte sig

over en hel weekend blev en markant succes med deltagelse af godt 8000 mennesker, som bragte 2500 biler til parkeringspladsen på marken ved Sophienborg.

De to museumsinspektører havde brugt en stor del af deres tid det forgangne år på udarbejdelse af beretning om de arkæologiske undersøgelser i Sigerslev i 1996-97, henholdsvis på opbygningen af bymuseet på Jægerbakken. I forbindelse med sidstnævnte har museet modtaget omfattende økonomisk støtte fra Hillerød Industri & Haandværkerforening, Hillerød Kommune (Kulturudvalget og Folkeoplysningsudvalget), Unidanmark-fonden, Novo Nordisk, Nykredit, Den Danske Bank, Jyske Bank og Lokalbanken. På Sophienborg har arkitektfirmaet Jørgen Petersen, Malermester Ib Willumsen, Høvelt Electric, Murermesterfirmaet NME A/S, tømrermester Børge Nielsen og VVS-firmaet Henning Larsen vederlagsfrit sat publikumstoiletter i Tyrestaldens gavl i stand. Via støtte fra Statens Museumsnævn på kr. 251.000 er der opsat brandalarmeringsanlæg på Sophienborg og Husmandsstedet, og fra samme modtoges kr. 90.000 til en undersøgelse af Hillerøds udvikling fra 1950-1990. Rapporten om denne udvikling er skrevet af cand. mag. Kirsten Baunegaard, og Kirsten Baunegaard er siden blev ansat som museumsprædagog, da Margit Eva Jensen i august fik andet arbejde.

Også 1999 tegner lovende med den støtte og opbakning museet modtager fra de frivillige medarbejdere, befolkningen i almindelighed, det lokale erhvervsliv, foreningerne og kommunen.

Fra politisk side vises der nu interesse for, at der over de kommende år skabes tilbud til publikum, primært via etablering af udstillinger på Sophienborg. Også forhandlinger med Nationalmuseet omkring overtagelsen af den formidlingsmæssige drift af

Æbelholt Klostermuseum tegner positive, ligesom museet netop har indgået en kontrakt med Frederiksborg Amt omkring en beskrivelse af den kulturhistoriske udvikling i Havelse Å-området.

Efter det fælles kaffebord i pausen holdt museets leder Finn

Erik Kramer foredrag om vores nuværende viden om bebyggelsesudviklingen i jernalderen og middelalderen i det nordøstligste Sjælland.

Finn Erik Kramer

Byvandring i Hillerød

I år åbner museet som bekendt den færdige byhistoriske udstilling om Hillerød.

En stor del af Hillerøds historiske udvikling ses stadig i det nuværende bybillede og er et vigtigt supplement til udstillingen på museet.

For at udbrede kendskabet til de kulturlevn der findes rundt omkring i byen arrangerer museet to byvandringar suppleret med omvisning i den nye byhistoriske udstilling på Jægerbakken. Der er planlagt to arrangementer i forsommeren som bliver gentaget til efteråret.

Alle ture begynder ved Slotskroen, Slotsgade 67 i Hillerød kl. 19.00 præcis og afsluttes i den byhistoriske udstilling på Jægerbakken. Forventet afslutning ca. kl. 21.00.

Byvandringerne ledes af museumsinspektør Flemming Beyer.

**Tirsdag den 1. juni 1999,
kl. 19.00:**

“Fra kongeby til markedsby, Hillerød 1560 – 1860”

Turen vil tage udgangspunkt i kongerne Frederik d. IIs og Christian d. IVs by og den ophlomsstring der finder sted frem til 1720'erne. Ligeledes vil den "gode tid" som markedsby fra anden halvdel af 1700-årene frem til jernbanens komme i 1864 blive belyst ved eksempler i byplan og bebyggelse. Menneskene i byens huse er ofte det mest interessante og betragtninger om dem og deres dagligliv vil naturligvis også indgå i byvandringen.

**Tirsdag den 8. juni 1999,
kl. 19.00:**

“Industriby og oplandsby, Hillerød 1860 – 1960”

Byvandringen vil berette om de ændringer, der sker i byens dagligliv og erhvervsliv efter jernbanens anlæggelse i 1864, samt om den voldsomme bebyggelsesmæssige udvikling der finder sted i tiden herefter.

Ud over industriens og handelens Hillerød ser vi på de første villakvarterer med nye boligformer, samt de mange institutioner der skyder op i byen.

Turene til efteråret behandler de samme emner og er bortset fra datoerne en gentagelse af forsommerens ture. Datoerne er følgende:

**Tirsdag den 31. august 1999,
kl. 19.00:**

“Fra kongeby til markedsby – Hillerød 1560 - 1860”.

**Tirsdag den 7. sept. 1999,
kl. 19.00:**

“Industriby og oplandsby — Hillerød 1860 - 1960”.

Flemming Beyer

Arrangementskalender 1999

Også i år har museet og vore mange venner og samarbejdspartnere sammensat et righoldigt tilbudskatalog, som vi håber kan vække bred interesse. Selv om vi har prøvet at være så langt fremme i planlægningen som overhovedet muligt er ikke alle arrangementer helt på plads i skrivende stund, så der kan komme både tilføjelser og ændringer. Og da der er mange hundrede mennesker involveret, som langt hen ad vejen arbejder uden anden løn end glæden ved at deltage, må vi desværre indlede med at sige, at museet forbeholder sig ret til ændringer. Et godt råd er: Hold øje med annonceringen i dagspressen og ring eventuelt til museet på 48 24 34 48, hvis du er i tvivl om noget.

Vi lægger ud med:

Lørdag den 1. maj i Hillerød. Bymuseet på Jægerbakken åbner for sommersæsonen (en officiel åbnings-reception afholdes senere på sommeren, men datoen er ikke fastlagt).

3. maj - 12. maj i Hillerød. Hillerød bys historie. Skoletjenestearrangement for skoler og børnehaver.

Lørdag den 29. maj. Frederiksborgskue og officiel åbning af Husmandsstedet med folkedans kl. 14.30. På Husmandsstedet er der hele dagen demonstration af løbbinding, løvsavsarbejde og billedskæring. Frederiksborgskuet - også kaldet Børmedyrskuet - byder på en rigdom af aktiviteter for hele familien med masser af dyr og deres børn.

Søndag den 30. maj. Frederiksborgskue og Husmandsstedet. På Husmandsstedet er der hele dagen demonstration af løbbinding, løvsavsarbejde og billedskæring. Frederiksborgskuet byder bl.a. på pløjning med heste, traktortræk, cirkus og kåringer.

31. maj - 9. juni: Sophienborg. Vaskeuger. Skoletjenestearrangement for skoler og børnehaver.

Tirsdag den 1. juni, kl. 19.00. Byvandring i Hillerød (se omtale på side 13).

Tirsdag den 8. juni, kl. 19.00. Byvandring i Hillerød (se omtale på side 13).

Lørdag den 19. juni. Husmandsstedet. Demonstration af filtning, spinding, farvning af tekstiler, knipling, træhusflid samt sadelmagerarbejde.

Søndag den 20. juni. Husmandsstedet. Demonstration af filtning, spinding, farvning af tekstiler, knipling, træhusflid samt sadelmagerarbejde. Denne dag også hoppe med føl på marken.

Lørdag den 26. juni og søndag den 27. juni. Middelaldermarked på Æbelholt Kloster. Markedet planlægges under forudsætning af at samarbejdsaftalen med Nationalmuseet falder på plads, men når dette forhåbentligt sker er der meget at glæde sig til. Munke og nonner vil blande sig med usle tiggere, og når hestehandlerne også er der med masser af heste kan der godt falde en rask lille hængning af. Der er som det hører sig til musik og sang og nok også dukketeater. Der bliver selvfølgelig også masser af håndværkere: Benmager, tinstøber, ikonmager, lysestøbere, skemager, kaligraf, pottemager og bødker, og der handles med alt fra potter, kander og stavbægre over relikvier til middelalderøl.

Lørdag den 10. juli. Husmandsstedet. Demonstration af halmarbejde, løbbinding og billedskæring hele dagen.

Søndag den 11. juli. Husmandsstedet. Demonstration af halmarbejde, løbbinding, filtning og billedskæring hele dagen.

Lørdag den 7. august. Årets Knipledag samt Markedsdag på Husmandsstedet. Den nationale knipledag markeres på Husmandsstedet med aktiviteter og udstilling. Herudover demonstration af halmarbejde, træhusflid, filtning, billedskæring, løvsavsarbejde, kurvefletning og sadelmagerarbejde. Alle aktiviteter kører hele dagen.

Søndag den 8. august. Markedsdag på Husmandsstedet. Kl. 10-12 og kl. 13-15 er der ponyridning for børn (kr. 5 pr. tur). Demonstration af halmarbejde, træhusflid, knipling, filtning, billedskæring, løvsavsarbejde, kurvefletning samt børstenbinder- og sadelmagerarbejde. Disse aktiviteter kører hele dagen.

Lørdag den 21. august. Farmers Days på Sophienborg – de nordsjællandske gårdbutikkers store marked med masser af boder og aktiviteter for hele familien. På Husmandsstedet er der bl.a. brødbagning med prøvesmagning og der arbejdes med løvsav.

Søndag den 22. august. Farmers Days på Sophienborg – de nordsjællandske gårdbutikkers store marked med masser af boder og aktiviteter for hele familien. På Husmandsstedet er der bl.a. brødbagning med prøvesmagning og der arbejdes med løvsav.

26. – 29. august. Kræmmermarked i Hillerød, hvor museet deltager med pavillon.

Tirsdag den 31. august kl. 19.00. Byvandring i Hillerød (se omtale på side 13).

1. september – 3. oktober: Arkæologi i Skævinge kommune. En udstilling om de store udgravninger i Sigerslevøster og på Gadegaards jorder i Skævinge. Udstillingen er produceret af Sophienborg Nordsjællandsk Folkemuseum i samarbejde med arkæologistuderende fra Københavns Universitet.

Tirsdag den 7. september kl. 19.00. Byvandring i Hillerød (se omtale på side 13).

Tirsdag den 21. september kl. 19.30 på Skævinge Bibliotek. Foredrag af Lea Meistrup-Larsen og Finn Erik Kramer med udgangspunkt i udstillingen „Arkæologi i Skævinge Kommune“.

Søndag den 31. oktober: Bymuseet lukker for vinteren.

ÅBNINGSTIDER:

Bymuseet: Jægerbakken, Helsingørgade 65, 3400 Hillerød: 1. maj – 31. oktober, dagligt kl. 11–16, mandag lukket. Parkering på Batzkes Bakke 50 meter fra museet. Café og museumsbutik.

Husmandsstedet på Sophienborg: Sophienborg Allé 9, 3400 Hillerød: 29. maj – 24. oktober, dagligt kl. 11–16, mandag og fredag lukket. Tirsdag til torsdag åbnes ved henvendelse i hovedbygningen, P-Plads. Bus fra Hillerød Station 702, 734 og 735.

Æbelholt Klostermuseum:

1. april – 30. april og 1. oktober – 31. oktober, lørdag og søndag kl. 13 – 16.
1. maj – 31. august, dagligt kl. 11 – 16, mandag lukket.
1. september – 30. september, dagligt kl. 13 – 16, mandag lukket.
16. oktober – 24. oktober, dagligt kl. 13 – 16.
Bus: Hillerød - Frederiksværk. P-Plads ved museet.

Entré: For alle tre afdelinger kr. 30; pr. afdeling kr. 15, børn under 16 år gratis adgang. Rabat: Grupper på 10 personer ½ pris. Omvisning i normal åbningstid kr. 150. Uden for normal åbningstid kr. 400.

Sommerens arrangementer

**Bymuseet på Jægerbakken åbner
lørdag den 1. maj**

**Husmandsstedet på Sophienborg åbner
lørdag den 29. maj
i forbindelse med Frederiksborgskuet**

**Der er et overflødighedshorn
af andre arrangementer.
Se nærmere i oversigten på siderne 14 og 15**

Bus 734 og 735 fra Hillerød Station stopper på Tulstrupvej ved Falkevej
Bybus 702 fra Hillerød Station (Sophienborgbussen)

